

Nr 245.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statlig exportkreditgaranti; given Stockholms slott den 17 mars 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Fritjof Ekman.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 17 mars 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt cheferna för finans- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ekman, fråga om införande av statlig exportkreditgaranti samt anför:

I skrivelse den 17 december 1932 har *styrelsen för Sveriges allmänna exportförening* hemställt om vidtagande av åtgärder för införande i Sverige av statlig exportkredit i form av s. k. exportkreditgaranti. Till stöd härför har styrelsen framhållit i huvudsak följande:

Att styrelsen beslutat föreslå införande av exportkreditsystem i Sverige grundade sig på resultatet av vissa inom exportföreningen verkställda ut-
Bihang till riksdagens protokoll 1933. 1 saml. Nr 245.

redningar, som givit vid handen, *dels* att statliga exportkreditsystem numera vore införda i så gott som alla med Sverige konkurrerande länder i Europa, *dels ock* att inom vida exportkretsar förefunnes livlig önskan, att liknande åtgärder måtte vidtagas även i vårt land. Styrelsen hade icke bortsett från de betänkligheter av principiell och annan art, som måste hysas mot ett sådant ingrepp i den fria handeln, men med hänsyn till att utländska konkurrenter med stöd av statliga kreditåtgärder i stor utsträckning vunne inkomst på olika avsättningsfält på den svenska exportens bekostnad, vilket bidroge till ökad arbetslöshet och innebure allvarliga vådor för framtiden, hade styrelsen funnit betänkligheterna böra vika och ett exportkreditsystem önskvärt. Ett dylikt system borde givetvis betraktas som en tillfällig åtgärd, avsedd att avvecklas vid återinträdande normala förhållanden.

Vid exportföreningens skrivelse har fogats en promemoria, innehållande allmänna synpunkter i ämnet samt vissa riktlinjer för utformande av ett exportkreditsystem i vårt land, ävensom en sammanfattning av svaren i en av föreningen gjord rundfråga beträffande statlig exportkredit.

Innan jag övergår till en närmare redogörelse för innehållet i denna promemoria, torde jag i korthet få erinra om de statliga åtgärder i liknande syfte, som förut förekommit eller varom förslag väckts i vårt land.

Hjälpkrediterna.

I anledning av proposition (nr 427) till 1920 års riksdag medgav riksdagen, att Kungl. Maj:t finge ikläda svenska staten betalningsansvar dels i överensstämmelse med vissa planer för en hjälpaktion till de i anledning av världskriget nödlidande länderna och enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelade, till ett belopp av högst 10 miljoner kronor för varor, som i anledning av rådande nödtillstånd kunde komma att av svenska exportörer på kredit levereras till Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tjeckoslovakien, Österrike, Ungern och Rumänien, dels ock i fall av behov och på vissa närmare angivna villkor till ett belopp av ytterligare högst 15 miljoner kronor för varor, som av enahanda anledning kunde komma att levereras till av nöd hemsökta länder.

Sedan Kungl. Maj:t tillsatt en särskild kommitté (Svenska hjälpkreditkommittén) för att träffa anstalter för ordnandet av Sveriges deltagande i den ifrågasatta hjälpaktionen m. m., anmälde kommittén i december 1920, att några varuleveranser från Sverige i enlighet med planen för hjälpaktionen dittills icke kunnat äga rum, enär med hänsyn till den ekonomiska utvecklingen någon samverkan med exportörer ej kunde påräknas, med mindre dessa erhöle kontant likvid för de varor, som ställdes till förfogande. Kommittén hemställde därför om förslag till riksdagen om anvisande å riksdagen av ett belopp av 10 miljoner kronor att användas till ifrågavarande varulikvider.

I proposition (nr 80) till 1921 års riksdag förelade Kungl. Maj:t riksdagen förslag i den av kommittén antydda riktningen, i anledning varav riksdagen — med återkallande av det Kungl. Maj:t 1920 meddelade bemyndigandet att ikläda svenska staten betalningsansvar till ett belopp av högst

10 miljoner kronor för varuleveranser till vissa angivna länder — på tilläggsstat för år 1921 för beredande av varukredit åt vissa nödlidande länder anvisade ett reservationsanslag av 10 miljoner kronor.

I enlighet med förslag i en i andra kammaren väckt motion (nr 76) vid 1922 års riksdag beslöt riksdagen, att de medel, som ännu funnes disponibla av det år 1921 beviljade anslaget på 10 miljoner kronor för export till nödlidande länder, finge av Kungl. Maj:t användas till stöd för svensk export av industrialster.

Den ursprungligen avsedda kreditgarantin å högst 10 miljoner kronor kom genom de nyssberörda vid 1921 och 1922 års riksdagar genomförda förändringarna i realiteten att i viss utsträckning erhålla karaktären av direkt statsunderstöd dels för vissa svenska industrigrenar i betryckt ställning för att därigenom bereda desamma möjlighet till erhållande av beställningar å varor för export, dels ock för jordbruket till möjliggörande av avsättning för avelsdjur och förädlad utsäde.

Kreditgarantin å 15 miljoner kronor har däremot aldrig tagits i anspråk.

I skrivelse den 15 november 1923 hemställde Sveriges allmänna exportförening, Sveriges allmänna lantbrukssällskap och Sveriges industriförbund, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1924 års riksdag att anvisa ett reservationsanslag å 25 miljoner kronor att utgå av tillfälliga lånemedel för beredande av exportkrediter, av vilket belopp enligt de närmare grunder, som kunde komma att bestämmas av Kungl. Maj:t, intill omkring $\frac{1}{3}$ skulle användas för exportförsäljning av jordbruksprodukter och omkring $\frac{2}{3}$ för liknande försäljning av industrialster.

Framställning 1923 om statlig exportkredit.

Kommerskollegium, som anbefalldes avgiva utlåtande över framställningen, verkställde vidlyftig utredning i frågan, varvid det visade sig, att meningarna för och emot förslaget voro synnerligen delade. Kollegium fann emellertid övervägande skäl tala för den ifrågasatta statliga stödaktionen samt förordade, efter att hava berört de båda huvudsakligen använda formerna för statligt stöd av exportkreditgivning, nämligen direkta statliga exportkrediter och statlig garanti i viss utsträckning för lämnade kommersiella krediter, ett anlitande av båda dessa system. Kollegium föreslog sålunda framställning till riksdagen om rätt för Kungl. Maj:t att enligt närmare angivna grunder dels bevilja direkta exportkrediter intill ett belopp av 7.5 miljoner kronor, dels ikläda staten betalningsansvar för dylika krediter likaledes intill ett belopp av 7.5 miljoner kronor. Återbetalningstiden för de direkta såväl som de statsgaranterade exportkrediterna ifrågasattes kunna utsträckas intill fem år. Därjämte borde utfärdas särskilda bestämmelser jämte direktiv till riksbanken för möjliggörande av kommersiell belåning av skuldförbindelser. De beviljade exportkrediterna skulle enligt förslaget utgå i form av lån från statens fond av rusdrycksmedel, varjämte betalningar, som kunde ifrågakomma på grund av statens betalningsansvar för lämnade krediter, även skulle bestridas av medel från nämnda fond.

Förevarande framställning föranledde emellertid icke proposition till riksdagen, och genom beslut den 30 december 1926 förklarade Kungl. Maj:t framställningen icke föranleda någon vidare Kungl. Maj:ts åtgärd.

*Senare förslag
i frågan.*

I en inom andra kammaren väckt motion (nr 296) vid 1924 års riksdag hemställdes, att riksdagen måtte för budgetåret 1924/1925 till Kungl. Maj:ts förfogande ställa ett belopp av 10 miljoner kronor att användas till möjliggörandet av exportkredit vid utförelse till de baltiska staterna, hälften för export av djur och utsäde samt andra jordbruksprodukter och hälften för export av lantbruksmaskiner och andra industrialster. Jordbruksutskottet hemställde i utlåtande nr 60, att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Vid 1927 års riksdag hemställdes i två likalydande motioner (nr 157 i första kammaren och nr 101 i andra kammaren), att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att på villkor, som Kungl. Maj:t ägde närmare bestämma, under åren 1927 och 1928 lämna enskilda svenska bankinrättningar statens garanti intill ett belopp av 1 miljon kronor för kredit, som av nämnda bankinrättningar för en tid av högst tre år beviljats vid export av jordbruksprodukter. På jordbruksutskottets hemställan i dess utlåtande nr 62 beslöt riksdagen, att ifrågakvarande motioner icke skulle föranleda någon riksdagens åtgärd.

I en vid 1932 års riksdag i andra kammaren väckt motion (nr 5) hemställdes, att riksdagen måtte bemyndiga regeringen att för exportkredit till Sovjet-Unionen för statens vidkommande teckna garanti för intill ett belopp av 100 miljoner kronors värde samt uppdraga åt regeringen att i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gällde i Danmark fastställa villkoren och formerna för utnyttjande av exportkrediten i fråga. I enlighet med hemställan av statsutskottet beslöt riksdagen att icke bifalla motionen.

*Åtgärder i
utlandet.*

Rörande statliga åtgärder, som i utlandet vidtagits till främjande av vederbörande länders export hänvisas till »Kommersiella Meddelanden» 1933, häfte 1, sid. 3 o. ff.

*Export-
föreningens
synpunkter.*

I den vid Sveriges allmänna exportförenings förutberörda skrivelse av den 17 december 1932 fogade promemorian hava framhållits huvudsakligen följande synpunkter:

Svårigheterna att tillmötesgå utländska köparens kreditanspråk hade under de senaste åren avsevärt tilltagit. Detta hade till stor del sin grund i de av ett stort antal stater genomförda statliga exportkreditsystemen, varigenom dessa länders industrier kunnat sättas i tillfälle att tillmötesgå de stegrade kraven på långa krediter.

Många av de företag, vilka svarat å den rundfråga, som exportföreningen utsänt i ämnet, vore övertygade om att genom införande av exportkreditsystem den svenska exporten skulle ökas och som följd därav arbetslösheten minskas, samt att man genom ett dylikt system kunde väntas behålla sina kunder och marknader. Från andra håll hade däremot framhållits, att med

ett sådant system kundernas solvens ej skulle så noga granskas, varigenom staten skulle åsamkas förluster, att statliga åtgärder skulle förhindra eller fördröja den industriens och handelns sanering, som måste komma och som utgjorde en av förutsättningarna för övervinnande av krisen och återgång till sundare förhållanden, samt att en kredit av ifrågasatt art skulle gynna i ekonomiskt hänseende mindre starka företag med ty åtföljande osund pris-konkurrens och varuleveranser av mindervärdig beskaffenhet till skada för den svenska industriens anseende i utlandet.

Med hänsyn till de anförda betänkligheterna ville exportföreningen, som i enlighet med vad nyss antytts ansåge ett exportkreditsystem såsom en av tidsläget orsakad tillfällig åtgärd, framhålla, att endast välkända svenska företag, som sedan längre tid arbetat inom ifrågavarande bransch, borde komma i åtnjutande av sådan kredit, under förutsättning att de om sina kunder införskaffat möjligast vederhäftiga upplysningar, vilka sedermera skulle kontrolleras av det för exportkredit bestämmande organet. För att i görligaste mån skydda staten mot förluster borde systemet vara förenat med obligatoriska premier, varierande efter kredittidens längd och risken.

Ett exportkreditsystem kunde anordnas i tre olika former, nämligen 1) *ren exportkredit*, varvid beloppet direkt utbetalades till exportören och således dennes affär till viss del finansierades av allmänna medel, 2) *exportkreditförsäkring*, varvid staten garanterade en viss del av den risk, som ett av staten godkänt exportkreditförsäkringsbolag tecknat för exportörens räkning, samt 3) *exportkreditgaranti*, varvid staten garanterade viss del av leveransbeloppet. Sistnämnda system, som i utlandet vore det allmännast tillämpade och som syntes hava de största sympatierna hos de av frågan intresserade svenska industriföretagen, vore enligt exportföreningens åsikt det enda, som för vårt land borde komma i fråga.

I anslutning till dessa allmänna synpunkter går exportföreningen här efter över till de närmare riktlinjerna för systemets utformande samt framhåller härutinnan:

Exportkrediten borde erhålla karaktär av exportkreditgaranti. Med hänsyn till frågans ömtåliga och invecklade natur borde någon viss kredittid icke bestämmas, utan denna borde efter ingående prövning anpassas efter varuslag, land och rådande konkurrensförhållanden. Det samlade belopp, vartill de lämnade statsgarantierna vid varje tidpunkt skulle komma att högst uppgå, borde utgöra 75 å 100 miljoner kronor. Statens garanti borde begränsas till 60 procent av fakturabeloppet och densamma borde endast omfatta sådana förluster, som vore beroende på köparens insolvens. Premiens storlek borde hållas inom ramen för vissa angivna procentsatser, tillämpade av andra stater, vilka infört exportkreditgaranti, samt variera efter kredittidens längd och risk samt varans art. Alla varor, som framställdes i Sverige, främst hel- och halvfabrikat samt jordbruksprodukter, borde kunna komma i åtnjutande av statsgaranti. Svenska företag, som tillverkade vederbörande vara inom Sverige, samt företag, som, ehuru ej själva producerer, sedan lång tid bedrivit omfattande exportverksamhet och omhändertagande exportförsäljning för respektive industri, borde kunna erhålla statsgaranti, varvid de företag, vilkas varor vore kända och inarbetade å av-sättningsmarknaden eller vilkas utländska köpare kunde ställa statsgaranti eller förstklassig bankgaranti för betalningen, borde givas företräde vid tilldelningen av exportgarantier. För att omhänderhava beviljande av kredit-

garantier borde inrättas ett särskilt organ, vars organisation och instruktion borde möjliggöra ett snabbt och affärsmässigt fattande av beslut, utan skyldighet att gentemot utomstående motivera desamma.

I skrivelse den 27 december 1932 har *Stockholms läns och stads hushållningssällskaps förvaltningsutskott*, som tagit del av exportföreningens framställning, anslutit sig till densamma och hemställt, att för krediten måtte träffas sådana bestämmelser, att desamma komme jordbruket och dess binäringar till del i relativt samma utsträckning som industrien.

Kommers-
kollegium.

Allmän
motivering.

I infordrat utlåtande av den 2 februari 1933 har *kommerskollegium*, under erinran att kollegium redan tidigare ansett sig böra förordna genomförande av statliga åtgärder för stödjande av exporten, om än i mindre omfattning, framhållit följande:

De tidigare anförda skälen för statliga åtgärder av nu ifrågasatt art hade enligt kollegii mening under senaste tid i hög grad vunnit i styrka. Det handelspolitiska läget, som medfört allt mer besvärande hinder för och inskränkningar i svensk export, syntes innebära en särskild motivering för direkta statliga åtgärder till exportens stödjande. Såsom av exportföreningen anförts utgjorde även den omständigheten, att så gott som alla med Sverige konkurrerande länder börjat tillämpa exportkreditsystem, en ytterligare anledning för införande i vårt land av ett dylikt system.

En sådan stödaktion måste emellertid planeras i en vida större omfattning än vad tidigare ifrågasatts, därest med densamma skulle vinnas någon mera avsevärd verkan för det svenska näringslivet samt för beredande och bevarande av arbetstillfällen. Den ökade risk för statens del, som därav bleve en följd, skulle emellertid otvivelaktigt minskas därigenom, att det statliga stödet utformades såsom en exportkreditgaranti, begränsad till 60 procent av den oguldna köpeskillingen för leveranser till eller ersättning för vissa entreprenadarbeten i utlandet. Genom att säljaren på detta sätt för egen del bibehålle det fulla ansvaret för minst 40 procent av den lämnade krediten, kunde man räkna med att hans intresse att behörigen pröva köparens solvens bleve i erforderlig grad vidmakthållet.

Utöver de av exportföreningen anförda synpunkterna beträffande prövningen av de företag, som skulle kunna beviljas exportkreditgaranti, ville kollegium framhålla, att undersökningen rörande företagarens lämplighet att erhålla sådan garanti borde omfatta såväl sökandens egen kreditvärdighet, eventuellt hans bankförbindelser och utsikter att under garantitiden erhålla nödigt stöd för finansiering av den exportkredit, garantin skulle avse, som ock sökandens resurser med hänsyn till kontraktens enligt fullgörande av åtagna leveranser. Prövningen härutinnan borde, såsom föreslagits, ske genom ett sakkunnigt och självständigt arbetande organ — tillsviðare betecknat exportkreditnämnd — enligt av Kungl. Maj:t utfärdad instruktion, varjämte nämnden i vissa hänseenden borde erhålla särskilda direktiv. I densamma borde såväl bankmässig som industriell och kommersiell erfarenhet vara representerad genom personer, som ej själva kunde draga nytta av statsgarantin. På sätt föreslagits borde nämndens beslut kunna fattas fullt affärsmässigt utan att behöva utåt närmare motiveras och utan att kunna överklagas. Granskningen av nämndens verksamhet borde ske genom särskilda, av Kungl. Maj:t utsedda överrevisorer.

Under beaktande av nu angivna allmänna synpunkter hade kommerskollegium, som ansåge grundad anledning föreligga att förorda en statlig exportkreditgaranti, i huvudsaklig överensstämmelse med de av exportföreningen uppdragna riktlinjerna utarbetat preliminärt förslag till kungörelse angående statsgaranti för exportkredit jämte motivering. Sedan exportföreningen, som beretts tillfälle att yttra sig över förslaget med tillhörande motivering, i huvudsak anslutit sig till detsamma, hade förslaget i anledning av vissa av exportföreningen framställda erinringar överarbetats inom kollegium.

Kommerskollegii sálunda överarbetade förslag jämte motiven för detsamma innehåller huvudsakligen följande:

Special-
motivering.

I 1 § stadgas, att för befremjande av den svenska exporten till utlandet statsgaranti skall kunna beviljas för exportkredit.

Med avseende härå har kommerskollegium framhållit, att den utställda garantin borde erhålla sådan avfattning, att garantitagaren vid behov kunde använda beviset såsom underlag för kreditoperationer av bankmässig natur, varjämte garantin skulle avse viss angiven leverans eller entreprenad.

I 2 § meddelas föreskrift, att prövning av frågan om beviljande av statsgaranti för exportkredit skall ankomma på statens exportkreditnämnd, vars ledamöter skola förordnas av Konungen.

Enligt 3 § har näringsidkare, som vill komma i åtnjutande av statsgaranti för exportkredit, att därom till nämnden ingiva framställning.

I 4 § bestämmes, att statsgaranti för exportkredit må allenast beviljas den, som gjort sig känd för redbarhet och i övrigt prövas lämplig för erhållande av ifrågavarande förmån.

I § 5 föreskrives, *dels* att statsgaranti för exportkredit skall kunna beviljas för högst 60 procent av a) ogulden köpeskillning för inhemska alster av industri, jordbruk eller fiske, som försäljas till utlandet, eller b) ersättning för utförande av arbete i utlandet (entreprenad), varigenom i avsevärd omfattning sysselsättning beredes åt svensk arbetskraft, *dels ock* att sammanlagda beloppet av samtidigt gällande garantier ej må överstiga etthundra miljoner kronor.

Av motiven till kommerskollegii preliminära författningsförslag framgår, att kollegium vid utformandet av bestämmelsen om föremålen för och storleken av statsgarantin tagit under övervägande frågorna, om garantin skulle utgå med viss del av »köpeskillingen» eller med viss del av »förlusten», och vilken högsta procentsats garantin i vartdera fallet borde omfatta. Valdes den konstruktionen, att garantin skulle avse viss del av faktiskt uppståande förlust å en leverans, kunde denna ordning möjligen anses såsom ett bättre uttryck för syftet med statens stöd åt exporten och för exportörens direkta intresse i garantin. Däremot bleve det med en sådan ordning sannolikt svårare att fastställa det belopp, varmed nämnden skulle hava att fullgöra garantin, än om garantin beräknades i förhållande till köpeskillingen. Den senare garantiformen borde även lättare kunna förenas med bankernas fordringar å garantin såsom underlag för bankkredit.

I sitt utlåtande framhåller kollegium, att kollegium i det preliminära författningsförslaget upptagit den av exportföreningen föreslagna begränsningen av garantin till 60 procent av fakturabeloppet för inhemska industri- och jordbruksprodukter, varvid emellertid uttrycket »fakturabeloppet» ersatts med ordet »köpeskillingen». För undvikande av varje missförstånd rörande beräkningen av det belopp, garantin avsåge, hade emellertid i det slutliga författningsförslaget uttrycket »köpeskilling» ändrats till »ogulden köpeskilling». Därjämte hade, då även produkter av fiske borde kunna komma i åtnjutande av exportkreditgaranti, bestämmelse därom fått inflyta i förslaget. Det borde få ankomma på exportkreditnämnden att bestämma, huru köpeskillingen skulle beräknas, om fob- eller cifvärde skulle garanteras, etc.

Sammanlagda beloppet av vid varje särskild tidpunkt gällande garantier finge ej överstiga 100 miljoner kronor. Sedan garanti återställts till nämnden efter likvidering av viss affär, borde nämnden äga bevilja ytterligare kreditgaranti till motsvarande belopp (»revolving credit»).

Enligt 6 § skall betalningsskyldighet på grund av beviljad statsgaranti för exportkredit inträda, när den, som erhållit krediten, på grund av obestånd ej gäldat till betalning förfallet belopp. Är överenskommelse träffad, att garantin jämväl skall omfatta annan anledning till utebliven betalning än nu sagts, skall vad sålunda avtalats gälla.

Av kommerskollegii motivering till denna paragraf framgår, att kollegii preliminära författningsutkast icke innehållit dessa bestämmelser, utan att däri lämnats föreskrift om giltighetstiden för beviljad statsgaranti. Sedan emellertid exportföreningen betonat vikten av att kredittiden, om systemet skulle bliva till verklig nytta, måste anpassas efter varuslag, land och rådande konkurrensförhållanden, samt att risker föreläge, att maximikredittiden, därest sådan tid bestämdes i författningen, komme att tagas i anspråk även i sådana fall, där behov därav icke vore för handen, hade bestämmelserna om giltighetstid för statsgaranti fått utgå ur förslaget, varvid emellertid kommerskollegium förutsatte, att föreskrifter i berörda avseende skulle lämnas i annan ordning, exempelvis genom direktiv till exportkreditnämnden. Den längsta giltighetstid för exportkreditgaranti, som borde kunna av nämnden medgivnas, syntes därvid böra begränsas till 18 månader.

Vid den förnyade behandlingen av denna paragraf hade kollegium funnit lämpligt, att bestämmelser rörande inträdet för statens betalningsskyldighet infogades i författningen, och därför hade i 6 § införts nyssberörda stadganden. Rörande aktualiserandet av statens betalningsskyldighet borde framhållas, att exportkrediterna i realiteten sannolikt komme att lämnas i form av växlar, utställda av leverantören och accepterade av köparen. Varje växel komme, där statlig garanti tillförsäkrats leverantören, att förses med påteckning från exportkreditnämnden om garanti intill 60 procent för betalningens fullgörande. Sådan garantiförbindelse komme att tagas i anspråk, när den, som erhållit krediten, på grund av obestånd ej gäldat till betalning förfallet belopp. Garantiavtalet skulle emellertid kunna omfatta även andra orsaker till utebliven betalning än den utländske köparens insolvens, såsom allmänt moratorium i köparens land, valutaspärr m. m., i vilket fall avtalets garantibestämmelser skulle gälla. Exportkreditnämnden skulle, därest garantin komme

att utkrävas, få övertaga av gäldenären utfärdad skuldförbindelse för att därefter hos denne med företrädesrätt uttaga statens fordran med redovisningsskyldighet till leverantören av honom eventuellt tillkommande överskott.

I 7 § stadgas, att för bestridande av exportkreditnämndens förvaltningskostnader ävensom för täckande av de förluster, som genom statsgarantin må uppstå, skall av den, som erhåller garantin, erläggas en premie, som fastställles av nämnden med hänsyn till kredittidens längd samt övriga på kreditrisken inverkan omständigheter.

I motiven uttalar kommerskollegium, att några bestämda premiesatser icke torde kunna på förhand fastställas, ty omständigheterna i de olika fallen komme med säkerhet att bli synnerligen växlande, varför det lämpligen borde uppdragas åt nämnden att bestämma premiens storlek. Kollegium hade i sitt preliminära utkast till kungörelse i ämnet intagit en föreskrift om att premien icke finge, där ej Konungen annorlunda förordnade, överstiga fyra procent för år. Efter erinran från exportföreningens sida att, om bestämd kredittid ej fastställdes i kungörelsen, föreskrift om premiens storlek ej heller borde meddelas, hade kollegium emellertid stannat vid att bestämmelsen härom borde utgå ur förslaget.

Enligt 8 § skall Kungl. Maj:t meddela närmare anvisningar för exportkreditnämndens verksamhet ävensom de ytterligare föreskrifter, som, för tillämpning av vad i kungörelsen är stadgat, må finnas erforderliga.

Bland de tillämpningsföreskrifter, som sålunda böra utfärdas, erinrar kommerskollegium om instruktion för nämnden, närmare direktiv rörande frågan om vilka exportvaror statsgarantin skall avse, och vilka slags företag, som böra komma i åtnjutande av sådan garanti. I instruktionen för nämnden borde inflyta föreskrift, att garantibeloppen, så långt möjligt är, på lämpligt sätt fördelas på olika länder.

Kommerskollegium framhåller slutligen beträffande finansieringen av den ifrågasatta verksamheten följande:

Kostnaderna för de föreslagna åtgärderna borde kunna bestridas av de erlagda garantipremierna, som sannolikt skulle förslå såväl till erforderliga administrationskostnader, uppskattade till 100,000 à 150,000 kronor årligen, som till uppläggande av en garantifond, avsedd att i första hand tagas i anspråk för täckande av förluster på grund av lämnade garantiförbindelser. Intill dess verksamheten kommit i gång och garantipremier börjat inflyta, erfordrades emellertid dels för organisationen av exportkreditnämnden ett mindre belopp, förslagsvis högst 20,000 kronor, dels därutöver en kredit för mötande av eventuella utbetalningar på grund av beviljade exportkreditgarantier. Då storleken av en dylik kredit svarligen läte sig på förhand till sitt belopp närmare bestämmas, funne kollegium det lämpligast, att erforderliga krediter enligt av riksdagen lämnat medgivande tillhandahölles av riksgäldsfullmäktige, mot skyldighet för exportkreditnämnden att återbetala lyftade belopp, i den mån inflytande medel lämnade tillgång därtill.

Kommerskollegii utlåtande utmynnar i en hemställan om framläggande för riksdagen av förslag *dels* att riksdagen måtte medgiva, att Kungl.

Maj:t, i huvudsaklig överensstämmelse med berörda förslag till kungörelse angående statsgaranti för exportkredit samt enligt de närmare bestämmelser, som kunde bliva av Kungl. Maj:t meddelade, till ett belopp av högst 100 miljoner kronor finge ikläda svenska staten betalningsansvar för högst 60 procent av ogulden köpeskilling för inhemska alster av industri, jordbruk och fiske, som försålles till utlandet, eller av ersättning för utförande av arbete i utlandet (entreprenad), varigenom i avsevärd omfattning skulle beredas sysselsättning åt svensk arbetskraft, *dels* att riksdagen ville uppdraga åt riksgäldsfullmäktige att i nu angivna syfte tillhandahålla erforderliga krediter, såväl till organisationskostnader för det organ, som jämlikt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande kunde komma att inrättas för handhavande av ifrågakvarande verksamhet, som för eventuella utbetalningar på grund av lämnade statliga garantiförbindelser.

Statskontoret. *Statskontoret* har i infortrat yttrande den 13 februari 1933 anfört, att statskontoret funne de till förmån för de föreslagna åtgärderna förebragta skälen värda synnerligt beaktande, varefter statskontoret fortsatt sålunda:

Därest den blivande exportkreditgivningen handhades med omsorg och försiktighet i enlighet med de föreslagna riktlinjerna, borde statsverket knappast komma att åsamkas alltför stora utgifter för ändamålet. Kunde en ytterligare stegring av arbetslösheten förhindras eller kanske rent av en minskning av densamma åstadkommas genom de ifrågasatta åtgärderna, skulle därmed så mycket vara vunnet ur både ekonomisk och social synpunkt, att eljest förefintliga betänkligheter mot förslaget måhända borde vika. Därtill komme önskvärdheten av att giva svensk företagarverksamhet stöd i nuvarande svåra förhållanden å de internationella affärsmarknaderna. Med hänsyn till vad sålunda anförts funne sig statskontoret icke böra motsätta sig förslaget.

Beträffande den närmare utformningen av förslaget ville statskontoret ifrågasätta lämpligheten av att åt en nämnd, vars medlemmar icke handlade under tjänstemannaansvar, gäves rätt att ikläda statsverket ansvarsförbindelser till så stora belopp, som här vore i fråga. Enligt statskontorets uppfattning skulle lämpligen någon statlig myndighet, förslagsvis kommerskollegium, kunna anförtros de uppgifter, som skulle ankomma på exportkreditnämnden. För tillgodoseende av denna verksamhet borde kommerskollegium erhålla förstärkning av sakkunniga på industriens, bankväsendets och handelns områden. Ur kostnadssynpunkt vore en sådan anordning att föredraga. Då statskontoret emellertid icke såge sig i stånd att bedöma, huruvida någon statsmyndighet kunde påtaga sig detta uppdrag, funne sig statskontoret ej böra framlägga något bestämt yrkande i berörda hänseende. Övriga detaljer i förslaget hade ej föranlett någon erinran från statskontorets sida.

Fullmäktige i riksgäldskontoret. *Fullmäktige i riksgäldskontoret* hava i ett den 16 februari 1933 dagtecknat utlåtande beträffande det föreliggande förslaget till en början anfört följande:

Ett sådant ingrepp i den fria handeln, som förslaget till statlig exportkreditgaranti innebure, vore ägnat att väcka starka betänkligheter av principiell art. Även om dess genomförande i större eller mindre omfattning emellertid kunde anses vara ofrånkomligt på grund av att med Sverige konkurrerande exportländer redan vidtagit liknande stödaktioner, syntes man böra framgå med större försiktighet än vad kommerskollegium förordat. Kreditgarantin ifrågakomme väl huvudsakligen vid export till ekonomiskt jämförelsevis svaga länder och bleve därigenom förbunden med betydande risker. Att flera länder ännu ej behövt konstatera förluster å motsvarande verksamhet kunde näppeligen undanröja farhågorna, enär världshandelsläget på senaste tiden förvärrats och den ekonomiska motståndskraften ytterligare försvagats.

Fullmäktige, vilka fördenskull ansett sig böra tillstyrka vissa begränsningar såväl beträffande det totala garantibeloppet som i fråga om statsgarantins procentuella andel av köpeskillingen för exportvarorna, hava härom uttalat i huvudsak följande:

Sveriges allmänna exportförening hade föreslagit, att det samlade belopp, vartill de lämnade statsgarantierna vid varje tillfälle skulle högst kunna uppgå, lämpligen borde sättas till 75 eller 100 miljoner kronor. Kommerskollegium hade förordat det högre beloppet. Någon motivering hade emellertid ej presterats för det ena eller andra beloppet i de handlingar, som varit för fullmäktige tillgängliga, och under sådana förhållanden kunde enligt fullmäktiges mening finnas fog för en begränsning av beloppet. När det vore fråga om ett första försök och man ej kunde i förväg överblicka, i vilken utsträckning framställningar komme att göras om statens kreditgaranti och än mindre i vilken omfattning framställningarna kunde bifallas, syntes det vara fullt befogat att ej sätta garantibeloppet allt för högt. Fullmäktige ville sålunda, med hänsyn till statens förlustrisk och frågans i detta fall outredda skick, förorda en avsevärd sänkning av totalbeloppet. Om den ekonomiska världsdepressionen fortsatte, bleve statens risk ändock mycket stor.

Enligt förslaget till kungörelse skulle statsgaranti för exportkredit kunna beviljas för högst 60 procent av a) ogulden köpeskillning för inhemska alster av industri, jordbruk eller fiske, som försålles till utlandet, eller b) ersättning för utförande av arbete i utlandet (entreprenad), varigenom i avsevärd omfattning sysselsättning bereddes åt svensk arbetskraft. Da varken exportföreningen eller kommerskollegium närmare belyst vad som avsåges med sådana entreprenader i utlandet, ansåge fullmäktige nödvändigt, att denna specialfråga toges under närmare omprövning. Fullmäktige ville i detta sammanhang framhålla, att, i den mån svenska industriprodukter användes vid arbete i utlandet, vederbörande exportör kunde erhålla del av statens kreditgaranti på grund av bestämmelsen i mom. a). Att jordbruksprodukter där omnämnts, syntes bero på en eventuellt möjlig export av avelsdjur och utsädesvaror; den övriga exporten av jordbruksprodukter syntes ej kunna hava nämnvärd nytta av kreditgarantin.

För att minska statens risk ville fullmäktige föreslå, att statsgaranti ej måtte lämnas för mer än 50 procent av ogulden köpeskillning eller, om detta skulle anses allt för snävt, att i Kungl. Maj:ts instruktion för handhavandet av hithörande verksamhet infördes så stränga villkor för att en exportör skulle komma i åtnjutande av en statsgaranti å 60 procent, att sådana fall endast komme att utgöra undantag.

Fullmäktige anföra vidare:

Exportföreningens styrelse hade enat sig därom, att statsgarantin endast borde omfatta sådana förluster, som vore beroende på köparens insolvens. Kommerskollegium hade emellertid förutsatt, att statsgarantin skulle i vissa fall omfatta även andra orsaker till utebliven betalning än den enskilde köparens insolvens, såsom allmänt moratorium i köparens land, valutaspärr m. m. Fullmäktige ansåge försiktigheten bjuda, att exportföreningens mening följdes. Fullmäktige ville därjämte påpeka, att statens betalningsskyldighet ej syntes böra fullgöras omedelbart efter det bristande betalning för exporterad vara konstaterats genom protest av såsom likvid lämnad växel eller eljest, utan att detta borde ske först sedan undersökning om anledningen till den uteblivna likviden och möjligheterna att erhålla sådan blivit verkställd.

Vid export av varor med statens kreditgaranti syntes svenska fartyg böra gynnas framför utländska.

Då förlustrisken för staten måste bliva i hög grad beroende av prövningen av inkommande ansökningar om statsgaranti, förutsatte fullmäktige, att statens exportkreditnämnd komme att erhålla en sådan sammansättning, att statens intressen bleve på bästa möjliga sätt tillvaratagna.

Rörande den föreslagna verksamhetens finansiering uttala fullmäktige följande:

Enligt förslaget skulle riksgäldskontoret förskottera rörelsemedel till den planerade exportkreditnämnden och utbetala garantibelopp i mån av konstaterade förluster och under förutsättning att den garantifond, som skulle bildas genom premier av de exportörer, vilka erhöles garanti, ej försloge därtill. Fullmäktige hade intet att erinra häremot, men ville framhålla lämpligheten av att den fond, som sålunda komme till stånd, för nämndens räkning och enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser förvaltades av riksgäldskontoret. Ett lämpligt belopp borde emellertid behållas av nämnden till bestridande av löpande utgifter med rätt för nämnden att från riksgäldskontoret vid behov rekvirera förstärkning av sådana rörelsemedel. Enligt träffade avtal överlämnade statsinstitutioner i vissa fall fondmedel till riksgäldskontoret för förvaltning emot överenskommen ränta, och kontoret kunde även i här förevarande fall betala viss ränta å förvaltade medel, vars höjd givetvis komme att röna inverkan av att exportkreditnämndens medel ej kunde bindas för någon längre tid. Om medelsförvaltningen överlämnades till riksgäldskontoret, syntes avtal om förräntning och andra detaljer böra uppgöras av riksgäldskontoret och nämnden.

Fullmäktige i riksbanken, vilka jämväl beretts tillfälle yttra sig i frågan, hava i utlåtande av den 16 februari 1933 till en början framfört följande allmänna synpunkter:

I exportföreningens framställning berördes vissa av de betänkligheter, som kunde anföras mot ifrågavarande förslag. Dessa vore i främsta rummet den stora förlustrisk, staten skulle ikläda sig genom den föreslagna garantin, och den hämmande inverkan, som en dylik garanti skulle kunna utöva mot en affärsmässig anpassning av den berörda delen av exportindustrien till det nuvarande konjunkturläget. Fullmäktige ville understryka vikten av dessa betänkligheter. Den omständigheten, att på sina håll i utlandet förlust för staten ej uppstått i anledning av förpliktelser

Fullmäktige
i riksbanken.

av ifrågavarande slag, vore under nuvarande förhållanden ett argument, som ej kunde tillmätas avgörande betydelse. På grund av den långvariga depressionen vore läget nu avsevärt försämrat i alla länder. Härigenom hade köparnas solvens försämrats. Restriktioner av olika slag försvårade handelsomsättningen och minskade möjligheterna att erhålla likvid. Belysande vore i detta avseende erfarenheterna i England. Viss begränsning av den statliga garantin hade där nyligen genomförts i syfte att från densamma utesluta den risk, som uppstode därigenom att exportkrediter bleve »frusna». Konkurrensen om exporttillfällena länderna emellan hade blivit allt intensivare, varigenom priserna nedpressats. Man syntes därför numera nödgas räkna med mindre vinstmarginal än tidigare, trots det att risken vore större.

Om en statlig exportgaranti föranledde en i längden oekonomisk inställning beträffande exporten, kunde den även ur valutapolitisk synpunkt lända till skada. Eljest syntes man kunna hysa förhoppning, att den valutapolitiska risken av den föreslagna åtgärden ej bleve betydande. En stegrad produktion av exportvaror skulle visserligen föranleda ökad import. Man syntes emellertid kunna utgå ifrån, att denna merimport komme att täckas av influtna exportvalutor. Ökad trygghet härför skulle vinnas vad beträffade de importerade råvaror och halvfabrikat, som inginge i exportvarorna, om det föreskrevs, att som villkor för garanti skulle gälla, att innan leveransen verkställdes minst så stor del av likviden skulle erläggas, som svarade mot värdet av i leveransen ingående importvaror.

Fullmäktige uttala vidare såsom sin mening, att det bör undersökas, om ej statens understöd kan lämnas i form av återförsäkring. Kreditrisken skulle då i första hand övertagas av ett enskilt försäkringsbolag. Härigenom skulle man minska statens risk och även avlägsna de olägenheter, som vore förknippade med ett statligt övertagande av enskildas fordringar på utlandet. Ökade garantier skulle skapas för en affärsmässig prövning av risken och lämpligare former för indrivning av de nödlidande fordringarna.

Härefter fortsätta fullmäktige:

Vårt lands export till de länder, beträffande vilkas inköp från Sverige statlig kreditgaranti i första hand torde vara avsedd (Ryssland, randstaterna inklusive Polen, Balkanländerna och Sydamerika), utgjorde under åren 1930 och 1931 omkring 120 respektive 90 miljoner kronor. Storleken av dessa belopp innebure ett stöd för uppfattningen, att den statliga garantin borde kunna bestämmas till ett lägre belopp än de 100 miljoner kronor, som föreslagits av kommerskollegium. I den mån statens risk sålunda begränsades, bleve de praktiska betänkligheterna mot förslaget mindre. Oavsett det fastställda maximibeloppet borde man givetvis framgå med försiktighet vid beviljandet av statlig garanti. Kraven torde emellertid bliva strängare och prövningen mera ingående, därest endast en lägre garantisumma stode till förfogande.

Trots de betänkligheter, åt vilka fullmäktige givit uttryck, ville fullmäktige dock ej avstyrka, att ett statligt garantisystem till stöd för exporten komme till stånd. Avgörande för fullmäktiges ståndpunkt vore därvid hänsyn till de ökade arbetsmöjligheter, som genom en dylik ordning möjligen kunde beredas. Fullmäktige förutsatte dock, att det

toges under allvarligt övervägande, huruvida ej en nedsättning av maximibeloppet för den statliga garantin borde ske. Därjämte ville fullmäktige understryka exportföreningens uttalande, att ett dylikt statligt ingripande borde betraktas såsom en på grund av den svåra depressionen framtvingad exceptionell åtgärd, vilken borde avvecklas så snart förhållandena det medgäve.

Enligt förslaget skulle garanti kunna ställas icke allenast för ogulden köpeskillning för exporterade varor utan även för ersättning för entreprenader i utlandet, genom vilka sysselsättning i avsevärd omfattning bereddes åt svensk arbetskraft. Någon motivering till stöd för förslaget, att garantin skulle kunna avse jämväl dylik entreprenadlikvid, hade ej presterats, och då behovet härav ej torde få anses styrkt, finge fullmäktige avstyrka detta förslag.

Enligt förslaget skulle beviljandet av statsgarantin handhas av en särskild exportkreditnämnd. Även fullmäktige ansåge lämpligt, att för detta ändamål skapades en särskild organisation, och att således ifrågavarande uppgift ej anförtroddes åt något ämbetsverk. Det vore givetvis av synnerlig vikt, att nämnden erhöle en lämplig sammansättning och att dess verksamhet bedrevs så affärsmässigt som möjligt. Möjligen kunde organisationen av den under krisåren befintliga krigsförsäkringskommisionen därvid i vissa avseenden tjäna till föredöme. I sitt över framställningen avgivna yttrande hade kommerskollegium framhållit, att i nämnden borde finnas representerad såväl bankmässig som industriell och kommersiell erfarenhet, ehuru givetvis ej genom företagare, vilka droge nytta av statsgarantin. Sistnämnda reservation borde gälla även beträffande representanten för den bankmässiga erfarenheten. Givetvis borde nämnden även beredas tillgång på sakkunskap inom kreditförsäkringens område.

Det hade enligt fullmäktiges mening varit önskvärt, att för finansiering av bland annat ifrågavarande krediter funnits till förfogande ett särskilt kreditinstitut, avsett för krediter av något längre varaktighet, vilka av såväl formella som reella skäl ej vore lämpade för affärsbankerna. Fullmäktige hade berört denna fråga i sitt den 5 januari 1933 avgivna yttrande över 1932 års banksakkunnigas förslag till ändringar i lagen om bankrörelse och hade i detta sammanhang ånyo velat bringa detta önskemål i erinran.

För att i möjligaste mån minska statens risk syntes nämnden böra eftersträva en riskfördelning såväl beträffande storleken av den garanti, vilken ställdes för en och samme köpare, som beträffande fördelningen på olika länder. Exportörens egen risk skulle enligt förslaget utgöra minst 40 procent av den ogulda köpeskillingen respektive entreprenadsersättningen. Det bleve en viktig uppgift för nämnden att tillse, att en noggrann avvägning skedde av storleken av den andel i kreditrisken, som staten borde ikläda sig i de olika fallen. Statens säkerhet ökades, om man kunde utgå ifrån, att exportören själv underkastade kreditrisken en ingående prövning. Denna prövning bleve desto noggrannare ju större risk säljaren själv stode. Exportörens riskandel borde vara avsevärt större än den vinst, han beräknade göra å affären.

Det syntes ej böra gälla såsom en ovillkorlig föreskrift, att endast exportörer, som under en följd av år bedrivit exportverksamhet, skulle kunna beviljas statlig garanti. Äldre företag, som upptoge nya tillverkningsgrenar, borde ej vara uteslutna från denna möjlighet, vilken även borde

stå öppen för yngre företag. Det kunde ej på förhand anses fastslaget, att garanti för ett yngre affärsföretag alltid innebure större risk än för en äldre firma. Föreliggande omständigheter borde noggrant prövas i varje särskilt fall.

Det hade varit önskvärt, att förslaget innehållit närmare uppgifter om hur man tänkt sig den praktiska utformningen av den ifrågasatta anordningen, exempelvis när statens betalningsskyldighet skulle inträda. Vid meddelandet av bestämmelser härom vore det enligt fullmäktiges mening nödvändigt att beakta, att statens betalningsskyldighet ej inträdde omedelbart vid kreditens förfallodag. Innan staten vore skyldig att betala, borde exportören hava vidtagit alla erforderliga åtgärder för likvids hållande. Därjämte borde en sådan anordning träffas, att även efter det staten verkställt den garanterade utbetalningen, exportören effektivt medverkade för fordringens indrivning.

Statens garanti borde avse viss bestämd kredittid. Man borde sålunda ej utgå ifrån, att förlängning av densamma kunde erhållas.

Enligt fullmäktiges mening borde statens garanti även kunna lämnas till skydd för sådan betalningsoförmåga hos köparen, som berodde på i hans land vidtagna åtgärder av mera allmän natur, exempelvis moratorium eller valutarestriktioner. Principiellt syntes riktigt, att exportören erhöle stöd just till undvikande av den risk, han löpte i dylika avseenden, medan det däremot med större fog syntes kunna framhållas, att han själv borde stå risken på grund av köparens insolvens. Emellertid torde böra överlätas åt exportkreditnämnden att med hänsyn till föreliggande omständigheter träffa avgörande rörande garantins omfattning.

Vid långvariga kreditavtal, som träffades i utländsk valuta, uppstode även kursrisk. Olika skäl, framför allt önskemålet att begränsa statens risk, talade för att kursrisken borde påläggas exportören ensam. Då det emellertid finge anses principiellt riktigt, att statens garanti även omfattade det riskmoment av allmän natur, som kursrisken utgjorde, ville fullmäktige ej avstyrka, att densamma liksom övriga risker skulle kunna täckas av statens garanti.

Slutligen finge fullmäktige understryka önskvärdheten av att kredittiden i möjligaste mån begränsades. Att bestämma ett maximum för densamma syntes dock ej lämpligt, bland annat med hänsyn till att vissa speciella exportgrenar även under mera normala förhållanden förutsatte en relativt lång kredittid.

Såsom av det anförda framgår, har styrelsen för Sveriges allmänna exportförening väckt förslag om införande i vårt land av ett statligt exportkreditsystem. Samtidigt som styrelsen framhållit, att vissa betänkligheter av principiell och annan art kunna anföras mot förslaget, har styrelsen till stöd för framställningen bland annat åberopat, att utländska konkurrenter med hjälp av statliga kreditåtgärder i stor utsträckning vunne insteg på olika avsättningsfält på den svenska exportens bekostnad, vilket bidroge till ökad arbetslöshet och innebure allvarliga vådor för framtiden. Kommerskollegium har tillstyrkt exportföreningens framställning och utarbetat närmare förslag i ämnet. Övriga myndigheter, vilka yttrat sig i frågan, hava uttalat sig i tillstyrkande riktning eller förklarat sig icke vilja avstyrka den föreslagna anordningen.

*Departements-
chefen.*

För egen del finner jag mig ock böra förorda, att i nuvarande brydsamma tidsläge statliga åtgärder till stödjande av exporten vidtagas. De skäl, som från skilda håll anförts till förmån härför, synas mig så beaktansvärda, att de betänkligheter, som otvivelaktigt kunna framföras, böra få vika. Snart sagt alla med Sverige konkurrerande länder i Europa hava ock infört statliga exportkreditsystem i syfte att stödja sina exportnäringar och underlätta avsättningen på utlandet. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att förslag i ämnet förelägges riksdagen, varvid jag emellertid förutsätter, att dessa åtgärder, som sålunda vidtagas på grund av nu föreliggande särskilda förhållanden, komma att avvecklas, så snart läget det medger.

Såsom exportföreningen erinrat, kan ett statligt exportkreditsystem anordnas antingen som ren exportkredit, som exportkreditförsäkring eller som statlig exportkreditgaranti. Av föreningen och kommerskollegium har det sistnämnda alternativet förordats såsom det för vårt land lämpligaste. Fullmäktige i riksbanken hava emellertid uttalat, att det borde undersökas, huruvida ej statens understöd kunde lämnas i form av återförsäkring, varvid kreditrisken i första hand skulle övertagas av ett enskilt försäkringsbolag. I anledning härav har inom handelsdepartementet utredning verkställts rörande detta spörsmål. Det har därvid befunnits, att försäkringslinjen för närvarande icke torde vara framkomlig. Vid sådant förhållande och då av de återstående möjligheterna garantisystemet synes vara att föredraga, tillstyrker jag, att statens medverkan lämnas i denna form.

I anslutning till exportföreningens förslag har kommerskollegium förordat, att sammanlagda beloppet av samtidigt gällande exportkreditgarantier ej må överstiga etthundra miljoner kronor. Fullmäktige i riksgäldskontoret hava föreslagit en avsevärd sänkning av detta belopp. Jämväl fullmäktige i riksbanken hava uttalat sig för en begränsning av totalbeloppet. För egen del biträder jag kommerskollegii förslag.

För behandling och prövning av ärenden rörande statlig exportkreditgaranti har kommerskollegium på förslag av exportföreningen förordat tillskapande av ett särskilt organ, förslagsvis benämnt exportkreditnämnden. Till denna mening ansluter jag mig. Nämnden bör förordnas av Kungl. Maj:t. Jag förutsätter, att det slutliga avgörandet i frågor, som tillhöra nämndens handläggning, skall ligga hos nämnden. Med hänsyn härtill och till de betydande ansvarsbelopp för statsverket, varom här blir fråga, böra de statliga och allmänna intressena i första hand representeras inom nämnden. Dessutom bör nämnden innesluta sakkunskap å olika områden av näringslivet. Antalet ledamöter synes böra bestämmas till fem eller högst sju.

Av vikt är, att exportkreditnämnden ordnar sin organisation och sin verksamhet på det mest praktiska sätt, möjliggörande effektivitet i ar-

betet och snabbhet i expeditionen av fattade beslut. Befogenhet bör tillkomma nämnden att av verk och myndigheter infordra de uppgifter, som kunna visa sig erforderliga, ävensom att tillkalla personer med speciell sakkunskap å de områden, som beröras av nämndens verksamhet. Nämnden bör äga antaga för arbetets utförande nödig personal. Kungl. Maj:t bör utfärda instruktion för nämnden, liksom de bestämmelser i övrigt, som kunna finnas av behovet påkallade. Härvid bör behörigt beaktande givas åt de synpunkter, som framkommit i de av mig i det föregående återgivna remissyttrandena i ifrågavarande ärende.

Såsom allmän förutsättning för att kunna komma i åtnjutande av exportkreditgaranti torde i anslutning till vad kommerskollegium föreslagit böra gälla, att vederbörande skall hava gjort sig känd för redbarhet och i övrigt besitta erforderliga kvalifikationer.

På sätt kommerskollegium föreslagit, bör statsgaranti kunna medgivas för inhemska, till utlandet försålda alster av såväl industri som jordbruk och fiske. I likhet med fullmäktige i riksbanken finner jag däremot tillräcklig anledning icke föreligga att förorda garantins utsträckande jämväl till entreprenadarbeten, som utföras i utlandet.

Statsgarantin synes mig böra omfatta högst 60 procent av den kredit, som av exportören lämnas. Exportörens självrisk bör sålunda avse minst 40 procent därav. Det närmare avvägandet av garantins omfattning i de särskilda fallen bör överlämnas åt exportkreditnämnden, liksom ock frågan om den tid, exportkreditgarantin må omfatta, vilken tid bör bliva beroende av olika föreliggande omständigheter såsom varuslag, land och rådande konkurrensförhållanden. Jag förutsätter, att exportkreditnämnden vid dessa frågor bedömande iakttaga all nödig varsamhet.

I anslutning till vad kommerskollegium föreslagit bör statens betalningskyldighet på grund av beviljad statsgaranti för exportkredit kunna inträda icke blott, när den, som erhållit krediten, på grund av obestånd underlåtit att fullgöra likvid, utan även vid utebliven betalning av sådana orsaker som allmänt moratorium i köparens land, valutaspärr o. dyl.

För beviljad exportkreditgaranti bör i enlighet med kommerskollegii förslag erläggas en lämpligt avvägd premie. Vid dess beräkning bör hänsyn tagas till olika inverkan omständigheter såsom kredittidens längd, det exportland, varom fråga är, andra förefintliga riskmoment och varans art, liksom ock därtill att premien jämväl bör innefatta bidrag till täckande av nämndens administrationskostnader.

De premier, som erläggas för beviljad exportkreditgaranti, torde böra överföras till en fond, från vilken böra täckas såväl de förluster, som kunna uppkomma å ifrågavarande verksamhet, som ock administrationskostnaderna för exportkreditnämnden. Nämnade fond synes, såsom fullmäktige i riksgäldskontoret framhållit, böra enligt närmare bestämmelser av Kungl. Maj:t förvaltas av riksgäldskontoret. I den mån fonden icke förslår för infriande av ifrågavarande garantiförbindelser samt för

täckande av nämnda administrationskostnader, torde medel böra förskottteras genom riksgäldskontorets försorg.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad av mig i det föregående anförts samt enligt de närmare bestämmelser, som kunna bli av Kungl. Maj:t meddelade, svenska staten må till belopp av högst 100 miljoner kronor iklädas betalningsansvar för exportkrediter för till utlandet levererade inhemska alster av industri, jordbruk och fiske,

dels besluta, att de premier, som erläggas för beviljad exportkreditgaranti, skola överföras till en av riksgäldskontoret förvaltd fond, från vilken skola täckas såväl de förluster, som kunna uppkomma å ifrågavarande verksamhet, som ock administrationskostnader för det organ, som jämlikt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande kan komma att inrättas för verksamhetens handhavande,

dels ock besluta, att fullmäktige i riksgäldskontoret skola, i den mån omförmälda fond icke därtill förslår, förskottera medel för infriande av ifrågavarande garantiförbindelser samt för täckande av nämnda administrationskostnader.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Einar Engelstedt.